ԺԳ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 73 ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹԻ, 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1899 8 ՇԱԳԱՆ, 1317 29 ԹԸՇՐԻՆԻ ՍԱՆԻ, 1315 11 ԴԵԿՏ. 1899 (Ն. Տ.)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 70 դրշ. / Վեցամսեայ 35 „
Գաւառներու համար { Տարեկան 90 „ / Վեցամսեայ 45 „ / Եռամսեայ 23 „
Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. / Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ոեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան:

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

«زاغك» ارمنیجه یومی وسیاسی غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سی
غلطه‌ده حمدی پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա,
Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien
„DZAGHIK“
Galata, Pérchémbé-Bazar
Hamdi-Pacha Han

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

ԶՕ ՓԱՐԱ. ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ ԶՕ ՓԱՐԱ.

ԶԵԿՈՅՑ

Կը խնդրուի մեր յարգոյ պաշտօնակիցներէն որ իրենց վերոյհիշեալ թերթերէն ուղղակի մեր հասցէին ղրկեն Ղալաթիա, Բէրշէմբէ Բազար, Հին Պանքային դիմաց, Համտի Բաշա խան։

ՄԵԶԻ ԱԼ ՄԵՂՔ Է

Դանդաղութիւններու այս անհամբերութեան չարքէն վերջը որ ամէն թղթատարով Պոլսի աս կամ ան թերթին կը ղրկուէր ու տակաւին կը ղրկուի, կը խորհիմ որ գոհունակութիւնով մը եւ լայնկիկ շունչով մը պիտի կարդայինք վերջապէս թէ յարմար մնօրէնութիւններ եղած ըլլան Խարբերդի նոր առաջնորդի մը փոփոխուած խնդիրին համար։

Առաջնորդական թաղերդութեան մը ամիսներ արարուածներուն է որ այսքան տարի բաց աչքերով դիտեց աս ժողովուրդը ու ապագայ սերնդին առջեւ անարար մը չերեւնալու համար՝ ցուցուց իր մղձաւանջն ու գլխի ցաւը այդ ամէն արարուածներուն հանդէպ։ Ես կ'ըսեմ որ ասիկա պիտի կրնար աւելի շատ յաջողիլ, եթէ միայն աս Խարբերդի ժողովուրդէն ալ խորհող դասին հետ ուրիշ վոնմակ մը չգտնուէր որ գոհունակ տրամադրութիւն մը տարբեր մտածուած բարի ու արդար բոլոր գանդատներուն դէմ հակասելու։

Նոր պատճառաբանութիւն մը տուղելու յարկը բնաւ չեմ տեսներ հուսա, ո՛չ ալ առաջնորդական յայտնի մէկ տարուածը «Ծաղիկի» մէջ ալ ներկայացնելու, իմ բաներուս արդարացում մը բրած ըլլալու համար։

Բանամ վերջապէս թէ ալ չենք կրնար շահաւորիլ Պետրոս Հայր Սուրբին հետ. ասնիկա մեզ չճանցաւ մեր բոլոր կրթական գործերուն մէջ, ինչպէս նաեւ մեր բոլոր պակասութիւններն ու մոլութիւնները չկրցաւ ուղղել։

Ասիկա է մեր գանդատը։

Մեղի Արմաչեան մը պէտք է, նորագոյն վարդապետ մը, աս հին մօրուքներէն բան չենք հասկնար, ուղածնուն չափ ալ թող սպասեն Պոլսի մէջ՝ պատճառաբանելով իրենց դլուխին կամ մարմնական որ եւ է ցաւը։ Իրր փակագիծ յարգանք ու համբոյր սակայն այն ծերացած ձեռքերուն որոնք միշտ այն «բարի հովիւը» պիտի մնան, զիտակից ու անձնուէր մշակները Հայ եկեղեցւոյն։

Ամէն անգամ որ Մուշեղ վարդապետը Արարկերէն հոս կուդար, Խարբերդի արեւին ներքեւ կարծես նոր սիրտ մը կը ծըլէր անոր համակրող ու սիրող, ու նոր կենդանութիւն մը կ'առնէին անոր ամէն մէկ խօսքն, պահ մը գոնէ մոռնալով մեր «Շնորհահատ Պետերէն», ինչպէս «Արեւելքի» Արէտ օր մը սրամտօրէն կը կոչէր։

Խարբերդ կրթական գործերու մասին թմրած ու աղճատուած սիրտ մը ունի, այդ սիրտը կրնայ տակաւին սիրել ու լայնալ, եթէ կենսահատ մակարոյծը վերնայ։

Գիտէք թէ կարող առաջնորդ մը դաւառի կեդրոնի մը մէջ շատ սփոփարար տարր մըն է։ Ասոր ապացուցութիւնը հոստեղ ալ կ'ուղէինք իրականացած տեսնել, եթէ միայն Ս. Պատրիարք Հայրը նկատի առնէր։

Ասիկա ժողովրդի մը հին ու նոր տենչանքն է իր բարեղարդման։

Մեղի ալ մեղք է, Սրբազան Հայր։

Խարբերդ-Մեղրա Խ. ԲԻՇԻՇԵԱՆ

ԱՄԱՍԻԱ.

Հիւսիսէն հարաւ երկնցող ապառաժուտ լեռները Ամասիային՝ սոսկացնող հակադրութիւն մը կը ցուցադրեն, Իրիսի գալարուն ափերուն վրայ փռուող մշտադալար պարտէզներուն եւ բարձրաբերձ լեռներու կողին վրայ ընկողմանած այգեստաններուն։ Պատկառոտ վսեմութիւնը այդ նախապատմական լեռներուն, ուր բնութեան հետ արուեստն ալ ո՛չ նուազ տարտեցնող բաներ մը դրած է, սիրուընելու պէս ճիգեր մը կ'ընէ, կարծես, անհամեմատ Դեղեցկին հետ, սեղմելով ջլապինդ, անոր կեռասին նման մակոտ ու կարմրուկ ձեռները, մարմարի պէս պաղ ու կարծր ճանկերով մը, սակայն։ Բնութեան մէկ քմայքը, ապահովապէս, որ կը սիրէ երբեմն այս տեսակ հակապատկերներ ու տարօրինակութիւններ ստեղծել գերազանցօրէն։ Իրերու այս վիճակին հանդէպ զարմանալի պիտի չըլլա՞ր, եթէ ներդաշնակութիւնը բոլորովին իր դոյութիւնը պահէր այսպէս հակասութիւններով ապրող ժողովրդի մը համար։

Այրերը, զուդաղիպօրէն, առնական տիպարը մարմնացնող այդ լեռներուն նման ամուր, եւ յամառ ըսուելու չափ հաստատ ու անդրդուելի բնութեան մը հետ առողջ ու կեանքոտ կազմուածքի մը ամբողջ տոհմութիւնը ցոյց կուտան։ Կիները, հակադիպօրէն, Դրախտի մը նախանձը շարժող չքնաղ պարտէզներուն մէջ, մարգարիտներու նման ընդելուզուած ծաղիկներուն, կանանչին վրայ, մակոտ ու թարմ կեռասին սկսեալ «անմահաբոյր մուսքէթին» ու որթատունկերէն կախուած քաղցրահիւթ խաղողի նուրբ հատիկներուն առջեւ, չդիտեմ ի՞նչու լեռներու կոչտութիւնէն բան մը մնացած է, սակայն, իրենց դիմագծերուն, շարժուձեւերուն, քալուածքին ու ամէն արտայայտութիւններուն մէջ առհասարակ։ Միթէ մեղանչած կ'ըլլա՞մ, եթէ համարձակիմ աւելցնելու թէ Ամասիոյ արական սեռը, համեմատաբար աւելի վայելուչ, գեղեցիկ ու սիրուն հով մը ունի քան գեղեցիկ (?) սեռը, բան մը, որ իմ մասիս, զարմանքը աւելի տարբեր դրացում մը կը ներշնչէ — հետաքրքրութիւնը այս երեւոյթին հողերանութեան։ Ամասիոյ ժողովրդին նկարագիրը կազմող յատկանշական տարրերէն ոմանք, բացորոշ կ'երեւի թէ, միջավայրէն ազդուած են քիչ շատ։ Բարեմասնութիւններ, մանաւանդ, որոնք ծայրայեղութեան յանգելով, երբեմն, աղեռաբեր անակնկալներ դարձած են ա՛լ։ Դիւրազգածութեան նման զգայնոտ ու փափուկ զգացումներ, յուզումներ, վիպական կեանքի մանուածապատ դարձուածքները, վերացական ուռուցիկ, թռուցիկ անկայութիւնները ծանօթ բաներ չեն շատ Ամասիացի Հայուն հաստատուն ու գրական դաղափարներով տոգորուած մտքին, ու իրական կեանքի գործնական սկզբունքներով չաղուած ատեն, զգալէ աւելի գիտէ գործել, գործելէ վերջն ալ վայրէը գերազանցապէս։ Այլ, սակայն, խորհուրդներու միօրինակութիւնները եւ մտածման անձկութիւնները անդգայ ու անտարբեր բրած են զինքը. կարծես, ամէն երեւոյթի առջեւ ընդհանրապէս։ Դիւրազրգռութեան դէմ ունեցած հակակրութիւնը զրկած է զիրենք նաեւ չահագրգռութեան նման հարցասիրող ու հետազօտող հոգիէն ու զգացումներէն։ Զեղոք ու կրաւոր զիրք մը ունեցած են անցեալին մէջ։ Կրթական, բարոյական կամ ընկերական շրջանակներուն մէջ։ Միջավայրի նման սեղմուած կեանք մը ունին (սահմանափակ կարողութիւն մը խորհելու, մտածելու եւ բարձրանալու) ինչ որ պատմութիւնը կը հաստատէ, Ամասիացի կարող անձնաւորութիւններու չատ ցանցառ թիւ մը նշանակելով։ Միջնադարեան ծիռած, քաշխած նախապաշարումները զիրենք չրջափակող ժայռերուն պէս ամուր մը ցցուած, պարուրուած են մտքերու եւ սրտերու մէջ խորապէս։ Հորիզոնի անձկութիւնը զիրենք կը ծածկէ աւելի հեռուն տեսնելէ։

Քաղաքակրթութեան այնքան մօտ ըլլալով բաղդատաբար չատ քիչ օգտուած են։ Քաղաքակրթութիւնը Եւրոպայէն անցած ատեն, Սամսունէն ոստում մը բրած է մինչեւ Թոգատ մէկ քայլափոխով, թերեւս ժայռերէն կանխելով Ամասիացւոյն պահպանողական կեանքը։ Դժբախտաբար, ընտանեկան կեանքերնին, նիստ ու կացերնին, մօտէն ուսումնասիրելու տրամադրութիւնը չունիմ, ինչ որ ցոյց կուտայ Ամասիոյ ընկերականութեան մասին ալ պաղ վերաբերում մը դէթ պանդխտներու հանդէպ։ Սակայն կիներու փողոցին մէջէն անցուդարձ, դաղափար մը կրնայ տալ եւ հաստատել ձեր դիտողութիւնները, զոր բրած էիք վերջերս նոյն այս թերթին միջոցաւ սրամտօրէն։ Կիներն ու օրիորդները փէչէներու մէջ պարուրուած, մարդոց տեսութենէն խոյս տալու համար՝ ինչ ու կոչտ անպատեհ ձեւով մը կը ծածկեն դէմքերնին, զոր շատ անգամ չտեսնելը բարեբախտութիւն մը կրնայ նկատուիլ։ Իրաւ, ծածկուելու այդ համառութիւնը՝ տեղական պարագաներու եւ պահանջներու բերումը հարկեցուցիչ դարձուցած է, եւ սակայն, քաղարկուելու մէջ ալ, չգիտեմ ինչ արուեստ մը, հով մը կայ, որով քօղն ալ տեսակ մը հրապոյր կարծես կ'ստանայ ենթակային դէմքին հետ։ Դաւառացի ուրիշ կիներ տեսած եմ միշտ ոտրոնց ծածկոցը զիրենք կը ծածկէ, հոս, սակայն, ոչ թէ կիները իրենք են որ կը ծածկուին, այլ քեզ է որ կը ծածկեն, ծածկոցը քոմնի վարագոյրի նման առջեւդ չատ տարակարծիս։ Պէտք ըսել սակայն, թէ կիները աւելի ժրաջան եւ աշխատասէր են քան այրերը, կան չատ կիներ որ իրենց ծոյլ ամուսինները կ'ապրեցնեն։ Կիսոջ գեղեցկութիւնը փոխանակուած է էրկի մարդու աշխատութեան ոգւոյն հետ։ Բընութիւնը չռայլօրէն տուած է ապրուստի ամէն միջոցները, անոր համար առատօրէն կը շահի եւ նոյնքան հեշտիւ կը ծախսէ, զեղխ ու չռայլ կեանք մը անցնելով զրեթէ տարուան մեծ մասը։ (Դինիով ու օղիով տաքցած գլուխները, ամառը այգիները, ձմեռը վառարանին առջեւը, կրթական-եկեղեցական խնդիրներու մասին ու լուրջ եւ հասուն դատողութիւն ընելու վիճակին մէջ չեն, եւ ժամանակ ալ չեն ունենար անոնցմով զբաղելու, թաղականին ու կղերին քմայքին թողուած է ամէն բան։) Ուսանողութիւնը ուշիմ կ'երեւի սակայն, ընտանեկան դաստիարակութիւնը կը պակսի, եւ բնութիւնը այնքան հրապոյրներ ունի աչակերտին միտքն ու սիրտը զրաւելու որ տարուան մեծ մասը դպրոցէն դուրս կ'անցնէ օրերը։ Այս պարտադն անխուսափելի եղած է ամէն արգասաբեր միջավայրի բնակիչներուն։

Կրթական վիճակի մասին աւելի չոչափելի ապացոյցը կրնայ արուիլ։ Ակից 8 ժամ հեռաւորութիւն ունեցող «Անաթոլիա դպրեվանք» երկու տասնեակ տարիներու ընթացքին հազիւ մէկ երկու Ամասիացի շրջանաւարտներ կրնայ համրել, այն ալ Բողոքական ըլլալու պայմանաւ, եւ եթէ Բողոքական հասարակութիւնը աւելի քաղաքակրթութիւն, զարդացում եւ լուսաւորութիւն ցոյց կուտայ կրօնական աղատութենէ եւ՝ զի գաղթականներ են։ Եւ քիչ մնաց իր նախասպաշարման, կարճատեսութեան մէկ ուրիշ ապացոյցն ալ պիտի տար, անհատական նախաձեռնութեամբ բացուած դպրոցի մը անհամեմատ բարիքներէն զրկելով Հայ ուսանողութիւնը, եթէ —Ամասիացէն— քանի մը ինքնակոչ թղթակիցներու չարամիտ ու ստայօդ յօդուածներու տոնային ու կրօնական զգացումները չոյող տրամադրութիւններուն հետեւէր, եւ եթէ Ս. Պատրիարք Հայրը վիճակիս նորընտիր տեղապահ Գեր. Արիստակէս Վրդ. Վանքեանի լուրջ տրամադրութիւններուն չյանձնէր։

Իրրանոսեան եղբարց բրած այս անհամեմատ բարիքը մեծ կոչում ունի Ամասիոյ կրթական ու բարոյական մթնոլորտին համար, եթէ մտացի ժողովուրդը գնահատել մը զիտնայ։ Վերապահութեամբ կը փութամ ըսելու թէ Իրրանոսեան եղբարց համակրութիւն մը ցոյց տալ, սիրաշահել մը զանոնք, հերիք է այդ 200 ոսկւոյ մօտ պիւտճէով մը կառավարուող դպրոցը երկրորդ Սանասարեանի մը լուսոյ ու գիտութեան մեծ կեդրոնի մը վերածել։ Բարերարները սիրաշահելն ալ մեծ առաքինութիւն մըն է երկու կողմին համար ալ։

Ամասիա ԱԿԻԻԼԻՆԷ

ԹՈԳԱՏԻ ՔՐՈՆԻԿ

Տ. Պետրոս Արքեպիսկ. Թանմիզճեանի Թոգաթ ժամանումը։—Դիմաւորութիւն եւ համակիր ընդունելութիւն։—Վսեմ. Կառավարչին ներկայանալը։

Զմեռը չատոնց թեւակոխած էր, եւ ամբողջ քաղքցիները աննկարագրելի փութկոտութեամբ ձմրան համար՝ պատրաստութիւններ կը տեսնէին։ Ամէն տնտամ թեմական գործերէն պահիկ մը հեռացած, վաճառականը իր կնճռոտ հաշիւներուն մէջ թաղուած, խանութպանն ալ իր առևտուրովը զբաղած էր, եւ կարծես ընդհանրութեան վրայ համակ անտարբերութեան քող մը տարածուած էր։ սակայն ամուսնացեալներու մեր մեծ հատուածին համայնքին համար ուրախարիթ եւ միանդամայն բերկրալի օր մ'եղաւ։ Հակառակ սոյն անտարբերութեան թէ՛ ժողովուրդներու եւ թէ՛ դպրոցի ուսանողներուն մէջ անհուն եւ անոպարագրելի ոգեւորութիւն մը, զէմքերուն վրայ սիրոյ արտայայտութիւն մը, աչքերուն մէջ ուրախութեան կայծ մը, եւ շրթունքներուն վրայ գոհութեան ժպիտ մը կ'ընդնշմարուէր։ Արդեօք ինչ էր այս ոգեւորութեան եւ ուրախութեան շարժառիթը։ Սվասի ու Թոգաթի բարեջան եւ ծերունազարդ առաջնորդ Տ. Պետրոս Սրբազանին հոս ժամանման աւետարանը, որուն անմամբեր կ'սպասէր հանրութիւնը։ Վիճակիս Առաջն. Տեղապահ Տէր Յակոբ Քհնյ. Քաղ. Ժողովի, Տնտեսական եւ Թաղական խորհուրդներու անդամները մինչեւ Զիֆթլիկ դիմաւորեցին Նորին Սրբազնութիւնը. նոյնպէս դիմաւորելու եկած էին մինչեւ քաղաքին ծայրը քահանաներ, աշակերտներ, ուսուցիչներ ու շատ մը ականաւոր անձեր եւ նամանաւանդ տեղիս կառավարիչ Պէքիր բաշի փոխանորդը։ Երբոր կառքերու եւ ձիաւորներու ձայներն առին Սրբ. զգրոցի երաժիշտ աշակերտները, սկսան ներդաշնակ երգել որոնց համար կարծես իր դէմքին վրայ փայլող ժպիտով մը շնորհակալութիւն կը յայտնէր Նորին Սրբազնութիւնը, եւ ի պատիւ ասոնց կեցուց իր կառքը պահ մը ունկնդրելու մատաղ բերաններէն դէպ ի երկինք պլացող երգերու քաղցրաձայն մրմունջներն եւ Նորին Սրբազնութեան ուղղուած բարի գալուստը։ Կառքերու եւ ձիաւորներու շարքը գեղեցիկ թափօր մ'էր կազմած. եւ սակայն դժբախտաբար ճամբաներու տիղմին եւ օդին աստիճան մը ցրտութենէն յուսացուածին չափ խուռն բազմութիւն չկար քաղքէն դուրս։ Ս. Առաջնորդը չուկային մէջէն անցնելով՝ չիտակ առաջնորդուեցաւ Առաջնորդարան, ուր դիմած էին չատ մը երեւելի եւ ականաւոր անձնաւորութիւններ՝ Նորին Սրբազնութեան բարի գալուստ մաղթելու։

Երբոր ծերունազարդ Առաջնորդը շրջապատուած էր բարեջնորհ քահանաներէ եւ պատուարժան աղգայիններէ, աշակերտ մը ատեան կը հրաւիրուի՝ կարդալու ուղերձ մը որով կը փութար ի վեր հանել Նորին Սրբազնութեան բազմաբեղուն կեանքն, քաղաքիս նիւթական եւ բարոյական յառաջդիմութեան սատարող ծառայութիւններն, իր ներկայութեան առթած ուրախութիւնը, իրենց եւ հանրութեան հանդէպ ցոյց տուած խանդաղատանքն ու գուրդուրանքը, յայտնելով միանդամայն թէ՛ իրենց եւ թէ՛ հասարակութեան խորին շնորհակալութիւնները։ Ասկէ վերջ Ս. Առաջնորդարանի քարտուղար Գէորգ էֆ. Նազարեան կարդաց Սվասի որբերու կողմանէ ղրկուած մէկ նամակն, որով կը խնդրէին Նորին Սրբազնութենէ որ իր բացակայութիւնը չատ չերկարի, յետոյ աշակերտներու կողմէ երգուած բարի գալուստի երգով եւ Համիտիէ քայլերգով վերջ տրուեցաւ։

Տ. Պետրոս Սրբազան ժամանումէն 1 ժամ առաջ, ներկայացաւ Գաւառիս կառավարիչ Վսեմ. Պէքիր բաշան եւ օր մը վերջն ալ Նորին Վսեմութեան փոխադարձ այցելութիւնը ընդունեց։

Սրբազան Հայրը Հայ համայնքէն մեծ ընդունելութիւն գտած է հոս. Նորին Սրբազնութիւնը իր վարչական կարողութեամբ, իր գործօն պաշտօնավարութեամբ եւ իր դերին դիտակցութեամբը, Հայ հասարակութեան համակրանքին արժանացած է։ իր անձկալի մէկ ակնարկը, կարող եւ գործօն ժողովականներու ձեռնտուութեամբ, թեմական գործերու կրթական վիճակը բոլորովին բարւոքած, եւ յաջողած է այնպիսի կայուն հանգամանք մը տալ որ կը յուսացուի թէ քանի մը տարի անընդհատ պիտի չարունակէ այս կարգադրութիւնը, հետզհետէ նոր նոր բարդումներով կատարեալին հասնելու եւ ընդհանուր Հայ համայնքին տիպար մը հանդիսանալու պայմանաւ։

Ուստի կը վայելէ հրապարակաւ յայտնել մեր խորին շնորհակալութիւնները մեր ծերունազարդ Սրբազանին հայրական հոգածութեան համար։

Թոգաթ ԿԷՆ-ՍԷ

ԱՆՎՆԱՍ ՎՐԻՊԱՆՔ ՄԸ

«Ծաղիկ» Պատ. օրաթերթի յարգելի խմբագիր Դաւիթ էֆ. Խաչկոնց պատիւ մ'ըրած էր ինձի իր «Մայր կ'ուզեն» առաջնորդող յօդուածովն անդրադառնալ իմ սոյն այս սիւնակներուն երեւցած երկտող գրութեանս վրայ եւ անոր ստիպողական եւ անհրաժեշտ կարեւորութիւն չատագովել։ Այս առթիւ կը փութամ իմ խորին շնորհակալութիւնս յայտնել ազգագրագէտ ազնիւ խմբագրին, որ գիտէ ամէն օգտաչատ ձեռնարկութիւններ ու առաջարկութիւններ, ինչպէս նաեւ խոնարհ կարծիքներ պաշտպանել գրչի ուժեղ ու կորովի թափով մը։ Սակայն ներում ինձի ընել թէ իր այդ հմտալից խմբագրականին մէջ գրչի չատ անշնչան վրիպանք մը ապրեր է. հաւանականաբար անզգուշութեամբ մը, ուսանող կարծելով զիս։ Ես թէպէտ անհայր, անմայր, ինչպէս նաեւ բախտին անժառանգներէն, զրկուած ծնողական ամէն գգուանքէ, գուրգուրանքէ ազապատանքէ եւ յաւէտ նեղեն ապրած պանդխտութեան մէջ եւ նախապէս ալ աչակերտած Ս. Յակոբայ Որբանոցի ներկայ Պատ. Հոգաբարձութեան նախորդ շրջանին ժամանակ ու վայելած անոնց հայրական պաշտպանութիւնը, որպէս կը վայելեն այժմեան որբ եղբայրներս։ Բայց այժմ ալ ըստ պատուիրի Կրօնի մեծ վարդապետին ձրի տուի ու զրեթէ ձրի կուտամ, կ'ուսուցանեմ անարժանաբար իմ տկար բախտին արժանացողներուն։ Ինչպէս տեսան սիրելի ընթերցողներս, ապերջանկութեան դառն բաժակին մը մինչ մրուր

ԱՆՎՆԱՍ ՎՐԻՊԱՆՔ ՄԸ

քամած եմ, որպէս Խաչկոնց Էֆ.ի սուր ու թափանց միտքը կրցած էր նշմարել իմ երկասողին մէջ։

Ահա այս իսկ է (That is the question) իմ զարմացման կէտս թէ ազնիւ խմբագրին ինչպէս գտած է այն մարդէ կամուրջն ուրկէ անցած են ու պիտի անցնին ինծի պէս բախտին հարուածեալները։ Անշուշտ իմ զրութիւնս չի կրնար հերքում մ'ըլլալ Խաչկոնց Էֆ.ի «Մայր կ'ուզէն» խմաստալից առաջնորդողին, բան մը որ ինծի համար յաւակնութիւն մ'ըլլալէ զատ կարողութենէս իսկ վեր է, կը խոստովանիմ, այլ պիտի ծառայէ ճշտելու փոքրիկ վրիպանք մը եւ կամ աւելի լաւը թիւրիմացութիւն մը։ Կը յուսամ թէ Խաչկոնց Էֆ. ներողամիտ աչքով պիտի նայի իմ այս յանդգնութեանս։

99 Նոյ. 27 — Ա.Բ.Դ.Ա.Ր

Գաղիր — Ուսյչ. Որբ. Ս. Յակոբայ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ.— Հետեւակազօրքի ուժը վաշտ,ձիաւորներու զօրագունդ մը, երեք հեծելաբարձ մարտկոց, ճարտարագիտական զինուորներու խմբակ մը, նաւային զունդ մը եւ կամաւորներու երկու ջոկատներ մասնակցեցան Մօտորը-Բիվըրի ճակատամարտին։ 475 զինուոր պակտեցան կուէն, որոնցմէ սպաննուած են 4 սպայ, 68 ենթասպայ եւ զինուոր, վիրաւորուած 19 սպայ եւ 377 ենթասպայ եւ զինուոր, 7 զինուոր ալ անյայտացած։

«Արկայլ էնտ Սըթէրլանտ Հայլանտրը»-ներու առաջին վաշտը ամէնէն աւելի նեղուեցաւ, որոնցմէ սպաննուեցան 8 զինուոր, վիրաւորուեցան 2 հոգի։ Այս վաշտը Լորտ Մէթուէնի միացած էր, Կրաս Բանի ճակատամարտին եւաք։ Առաջին անգամ իր կռուի մասնակցելուն «կրակի մկրտութիւն»ը ընդունած պահուն, ինչպէս կ'ըսեն, ճակատամարտի դաշտին վրայ կորնցուց իր մէկ տասներորդէն աւելին։

Հակառակ հեռադիրներու՝ ճակատամարտի վրայ տուած տեղեկութիւններուն չատ դժուար է որոշակի գիտնալ պատերազմիկներու դիրքերն եւ դարձուածքները։ Զանգիլարի ընդծովեայ հեռադրաթելին խլման համար, բանակին զինուորական թղթակիցներուն հրամայեց Ընդհ. հրամանատար Սըր Բիվըրը որ իրենց հեռագիրները 300 բառով համառօտեն, ինչ որ անչուշտ չի բաւեր ճակատամարտ մը նկարագրելու։ Անգլիական թերթերը հաւնիւ ուրեմն դաղափար մը կուտան ճակատամարտին արտաքին երեւոյթին վրայ։ Բայց որչափ կարելի է ենթադրել, սա հետեւեալը ըլլալու է կրուին վիճակը։ Պոէրները Անգլիացիներուն կ'սպասէին Մօտորրի աջ ափունքին վրայ։ Պոէրները ապաստանած էին խրամատներով լեցուն երկու բլրակներու վրայ, որոնց առջեւը կը տարածուէր լերկ դաշտավայր մը։ Անգլիական հրետանին որ երկու մարտկոցէ կը բաղկանար կռուին սկզբնաւորութեան պահուն—Պէլմոնէն բերուած երրորդ ճակատամարտը վերջացած միջոցին միայն կրցաւ հասնիլ—ամենամեծ աչխուժիւ սկսաւ կրակ ընել։ Եւ քը երբ Լորտ Մէթուէն կարծեց թէ Պոէրները բաւական կրցաւ խախտել, հետեւակազօրքը առաջ քշեց՝ պահակներու 9րդ վաշտը ձախ կողմը եւ նաւային զինուորները ու հրետանին ալ կեդրոնը զնելով։ 9րդ վաշտին մէկ դումարտակը անտգին կորուստներ տալով, վերջապէս յաղթեցաւ ձեռք ձգել վայր մը զոր Պոէրները դրաւած էին, եւ ուսկից զիրենք դուրս հանած էին անգլիական ռումբերը։

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ Սկովտական վաշտը կորնցուց իր Մաքսիմ թնդանօթը, այս խօսքը կը նշանակէ թէ այդ վաշտը՝ իր յարձակողական շարժման մէջ մեծ վնաս կրելով, ստիպուեր է յետս նահանջել։ Կարճ խօսքով, ականատես վկայ մը կ'ըսէ թէ Պոէրներուն կրակը սոսկալի էր եւ թէ ամէն անոնք որ բաց դաշտին մէջ առաջանային, ապահովապէս պիտի զարնուէին։ Պահակազունդը չատ նեղուեցաւ, բայց ամէնէն աւելի մեծ կորուստ տուողը եղաւ «Արկայլ էնտ Սըթէրլանտ Հայլանտր» վաշտը, որուն ունեցած կոստեան թիւը քիչ առաջ յիշեցինք արդէն։

Վերջապէս զօրավար Բոլ Գարիու յաջողեցաւ Մօտորը Բիվըրը անցնիլ, ձախ եզերքին վրայ դէպի հոսանքին շնորհած թումբերէն օգտուելով, եւ կրցաւ իր զիրքը պահել, շնորհիւ իր զօրագունդերուն դիմադրութեան։

Դիլերը, կ'ըսէ «Թայմզ»ի թղթակիցը, եկաւ ծածկեց անորոշ յաղթանակ մը, բայց հետեւեալ առտուն պահակներու վաշտը հրաման ընդունեցաւ միանալ 9րդ վաշտին, դեռին միւս կողմէն անցնելով. քաղաքը արդէն պարպուած էր։

Բոլոր զօրագունդերը այս առտու հրաման ընդունեցան գետը անցնիլը Զօրավար Գրոնժէ անձամբ կը հրամայէր Պոէր բանակին, որ կը բաղկանար 11,000 հոգիէ։

Անորոշ յաղթութիւն մ'էր, շատ սուղ գնուած որ սակայն նորէն խնդիրը չի վերջացներ։ Անվիճելի է որ Պոէրները ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ մեծ ճարտարութեամբ ընտրած են իրենց դիրքը եւ կռուած՝ մեծագոյն քաջութեամբ, բայց կ'երեւի թէ չեն ուզած նախայարձակ ըլլալ։ Դիտենք արդէն որ Պոէրները բաց դաշտի մէջ կրուելիս չեն սիրեր, եւ իրենց դրաւած դիրքը պահելու համար չլաւիչ զանքեր չեն ըներ։ Երբ կը տեսնեն որ իրենց դիրքը կ'սկսի սկարանալ, կանոնաւոր կերպով եւ քաշուելի կ'սկսին, աւելի հեռուն նորէն վերակազմուելու համար։

Թերեւս ալ Մօտորը-Բիվըրի մէջ իրենց ռազմամթերքը սպառած էր։ Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, Լորտ Մէթուէն հետեւեալ օրը իր բանակը հաստատեց թշնամին թողած դիրքերուն վրայ, եւ քը մինչեւ Մօտորը-Բիվըր եկած երկաթուղին ճամբան վերահաստատեց, նորոգեց կամուրջները եւ կանչեց Հայլանտրներու վաշտը որ Օրանժ-Բիվըրի բանակը կը գտնուէր։

Կը կարծուի նաեւ թէ Լորտ Մէթուէն Մօտորը Բիվըրի վրայ զօրեղ ամրարակ մը չնած է, այս կէտը Պոէրական յարձակման մը դէմ պաշտպանել կարենալու համար։ Հանրապետական բանակը ինչ եղաւ, այս մասին բան չի գիտուիր։ Մօտորը Բիվըրի ճակատամարտէն ետքը, Պոէր բանակը Օրանժի պետութեան սահմանէն անցնելով, Ճագոպսթալի ճամբով Պլէսֆոնթայն քաշուած է, հաւանօրէն իրեն գալիք օգնականներուն շուտով միանալու համար։

Կ'ենթադրեն թէ զօրավար Գրոնժէ Լորտ Մէթուէնի հաղորդակցութեան ճամբուն վրայ խրկած ըլլայ զօրաթեւ մը, բայց Անգլիացիք հարկ եղած նախզգուշութիւնները արդէն ձեռք առած են. հաղարաւոր զինուորներ Տէ Աէրէն մինչեւ Պէլմոն տարածուած՝ կը պաշտպանեն Բիմպրլէյի օգնական բանակին (Լորտ Մէթուէնի բանակին) ետեւի կողմը։ Դալով Լորտ Մէթուէնի շարժումներուն, ասոնց վրայ ասոյդ բան բան մը չենք գիտեր. դէպի Բիմպրլէյ իր ճամբան շարունակած է թէ Մօտորը-Բիվըրի մէջ կեցած է գեռ։ Կ'ըսուի թէ քաղքին հետ հաղորդակցութեան մէջ է, ոչ միայն նշանացի հեռագրի միջոցաւ, այլ նաեւ կանոնաւոր սուրհանդակներով։ Այս բանը կ'ապացուցանէ լռելեայն թէ Բիմպրլէյի պաշարումը վերցուած է եւ թէ քանի մը ջոկատներ կը գոհանան պաշարեալները հեռուէն դիտելով։

— Բիէթերմարիցպուրկէն Դեկտ. 5 թուականով կը հաղորդեն թէ անգլ. զօրագունդերու Ընդհ. հրամանատար Սըր Բրավըրս Պըլլըր Ֆրէր (Դոլէնսոյի մօտ) մեկնեցաւ։

—Դեկտ. 7ին առտուն թնդանօթաձգութիւն մը լսուեցաւ Լէյտամիթէի ուղղութեամբ։

—Սթէրքսպրրումէ կը հաղորդեն թէ զօրագունդեր կը հասնին՝ Զօր. Կոթակրի հրամայած զօրաբաժինը զօրացնելու համար։

— Գարի ապստամբները դրաւեցին Տօրարէքդը, ուր պիրով ընդունուեցան։

Նէթալ Դէջ.—Նոյ. 30 թուականով Լէյտամիթէին հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգլիացիները պաշարման սկիզբէն ի վեր 83 սպաննուած եւ վիրաւոր ունեցեր են, քաղաքացի ու զինուորական։ Պոէրները, Նոյ. 23ին 220 եղնիք դրաւեցին որ անգլ. գծերէն դուրս կ'անցնէին։ Զիւաւոր հետեւակազօրքը անոնցմէ 70ը կրցաւ եւ առնել։ Անգլիացիները ճեղքնթաց վարաշարժ մը ճամբայ հանեցին Հարիսմիթի գծին վրայ, որպէս զի Պոէրները պարնաւորելու զացող կառավարմամբ մը գծէն հանեն. բայց Պէսորրսի կայարանին մէջ երկաթուղիի գծերը արդէն իսկ վերցուած էին Պոէրներուն կողմէ, հետեւաբար վայրաշարժը գծէն դուրս ելլելով խորտակուեցաւ։

Թուիկլայի վրայ՝ Ֆրէրէն Նոյ. 29 թուականով «Թայմզ»ի ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Դոլէնսոյի Պոէր բանակատեղին Զիէվէլէյէ կը տեսնուի. Պոէրներուն բռնած դիրքը չատ ամուր է, եւ ճակատ առ ճակատ յարձակումով մը չատ դժուար կ'տեսնուի։

Բուռն թնդանօթաձգութիւն մը կը լսուի Լէյտամիթէի ուղղութեամբ։

Դաբէ Աֆրէտանդրբնէրը ոտ կ'ելլեն.—Լոնտոնէն «Տէյլի Զայթունկ»ի հասած մանաւոր հեռագրի մը համաձայն, Օրանժի եւ Տէ Ասր Սթօրմպէրգի եւ Պարբլի-Խոթ քաղաքներուն միջեւ գտնուած գաւառին ամբողջ հոլանտական գաղթականութիւնը բացէ ի բաց ապստամբած է։ 8000 հոգի կը հաշուուի թիւն այն Հոլանտացիներուն որոնք Պոէրներուն դացած միացած են եւ կա՛մ իրենց հաշուին կը կռուին։

Անգլոյ դէջ.—«Համպուրկըր Ֆրէմպրէսպէսթ» գերման թերթին Լոնտոնէն ստացած մէկ լուրին համաձայն, անգլ. Զին. իշխանութիւններն սկսած են անգլ. բանտերու մէջ գտնուած բանտարկեալները զինուորագրել՝ Հարաւ-Ափրիկէ զրկելու համար։ Շատ մը բանտարկեալներ զինուորագրուած են, կ'ըսուի։

Դէպի Բիմպրլէյ.—Պատերազմական Պաշտօնական Լորտ Մէթուէնէ ստացած մէկ հեռագիրը կ'ըսէ թէ Մօտորը դեռին մէջէն 23 դիակներ գտած են եւ թէ ուրիշ 27 դիակներ եւս Ջուրին երեսը ելած են։ Կ'ըսուի թէ դիակները թաղուած են, եւ միւսներն ալ, վիրաւորներուն հետ մէկտեղ, Ջորիներով փոխադրուած են Ճաքօսպսթալ։

Պոէր հրամանատար Ալպրէգի կառքը բռնուեցաւ, որուն մէջ դեղագործական եւ վիրաբուժական գործիներու ամբողջ հաւաքածոյ մը կար։

Միւս կողմէ Նոյ. 30 թուով «Տէյլի Քրոնիքլ»ի կը հեռագրուի թէ Պոէրները Մօտորրէն վեց մղոն դէպի հիւսիս դիրքեր բռնեցին, որոնց հետ Անգլիական նիզակաւորները ընդհարում մը ունեցան։

Վերջապէս Բրէթորիայէն Նոյ. 29 թուով Լորէնսո-Մարդէզ կը հեռագրուի հետեւեալը։

Հրամանատար Տրլարիի պաշտօնական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ անգլ. կարեւոր ուժեր յարձակեցան Մօտորը Բիվըրի Պոէրական զօրագունդին վրայ, ուր կը զրաւնուէր Բիմպրլէյէն 25 մղոն հեռու։

Տամներկու ժամ կատաղի կռիւ մը մղուեցաւ։ Զօր. Բրոնժէ եւ հրամանատար Տրլարէյ հաստատուեցան զօրեղ դիրքերու մէջ։ Տրլարէյ կը ծանուցանէ թէ 17 սպաննեալ եւ վիրաւոր ունի, որոնց մէջ կը գտնուի նաեւ իր անդրանիկ որդին։ Օրանժցիներուն կորուստները յայտնի չեն։ Պոէրները՝ արդիւնք եւաք Անգլիացիները որ իրենց ուժին միջոցաւ Բիմպրլէյ երթալու համար ճամբայ մը ձեռք անցընեն, յամրաբար դիշերը իրենց դիրքերը վերադարձան։

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐ. — «Սթանտարտ»ի Բէրթաունի թղթակիցը Նոյ. 30 թուով կը հեռագրէ իր թերթին թէ կրնայ սնդել իր նախորդ օրուան հեռագրին ճշտութեան վրայ, այն է՝ Դարի գաղթավայրին նախարար մը զրկել Լոնտոն որ Անգլիական կառավարութեան ներկայացնէ գաղթավայրին նախարարութեան տեսութիւնները, Հարաւ-Ափրիկեան խնդիրը միանգամ ընդ միշտ կարգադրելու համար։ Միեւնոյն թղթակիցը կ'ըսէ թէ «Օրիան» փոխադրանաւը վիրաւորներով ու հիւանդներով Նոյ. 30ին ճամբայ եկաւ Անգլիա վերադառնալու համար։ Նոյնպէս Դարբ լուր կը տրուէր թէ Դեկտ. 5ին Ֆրանսական յածաւորակ մը հասած էր Տէլկոա Պոյը։

—«Կաղէթ աը Ֆրանդֆորթ» Պրիւքսելէն հետեւեալ հեռագիրը կ'սատնայ։

Լուսադոյն աղբիւրէ տեղեկացած եմ թէ չատ մը Պեսութիւններ զինուորական լիազօրներ պիտի զրկեն Պոէրական բանակը։ Նշանաւոր զիւանագէտ մը հետ խօսակցութիւն մը ունեցայ որ ինք հաստատեց թէ Անգլիա եւ կամ չեզոքներու կողմէ քանի մը փորձեր եղած են թշնամութեանց տաժամէայ դադարում ձեռք բերելու համար, եւ այսպէս ճամբայ հարթել միջամտութեան մը։ Խօսակիցս կը մտածէր թէ Պոէրները չատ դժուարաւ պիտի հաւանին այս բանին քանի որ Անգլիացիները նոյն իսկ սրամտիր չեն իրենց ճամբայ հանած զօրաղնդերը կասեցնելու։

ԱՆԳԼԻՈՑ ՆԵՐԲԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Թրանսվալի պատերազմին համար Անգլիա ամուր ճիգ մը ըրաւ, որուն նմանը ամենեւին տեսնուած չէ գաղթային պատերազմին տարեգրութեանց մէջ։ 70 հազար զինուոր փոխադրեց եւ այս բանակին ամէն պէտքերը փոխադրելու համար չորհնաւային ընկերութեանց հետ կնքած 6 ամսուան պայմանագիրը իրեն 400 միլիոնի նստաւ։ Բայց այս օրինակ ահագին փոխադրութիւն մը անչուշտ չէր կրնար առանց քանի մը անպատեհութիւններու կատարուիլ, ինչ որ հաստատեց զնդապետ Հոֆֆման՝ Պրատֆորթի մէջ, առանց կեղծելու եւ նոյն իսկ քիչ մը յոռետեսութեամբ։

«Սկովտիոյ մէջ, ըստ կանոնաւոր հետեւակազօրքերու ամբողջ վաշտ մը ամենեւին չմոռցուցին Հոն մի միայն նոր զինուորներ ու քանի մը պահեստի զունդեր կան։ — համար ամօթ մըն է որ այս հարց. կերը լայնօրէն չի կրնայ հոգալ այն մարդ, ը վիճակը, զոր պատերազմն ալ աւելի ողորմելի պիտի կացուցանէ։

Կրնանք յուսալ որ արդի պատերազմին մէջ իր հայրենիքին համար մեռնելու գացող զինուորը չպիտի մատատնի ըլլայ իր կնոջ մասին որ կրնայ այրիանալ եւ կամ իր զաւակաց մասին՝ որք կրնան որբ մնալ։ Աւելին կայ, ոչ միայն արդի պատերազմ մը բանակը հրեատնի չունի, այլ եւ ցամաքային բանակ մը եթէ Անգլիոյ զրբայ յարձակի, ներքին զօրագունդերը, որոնք զլխաւորապէս բաղկացած են քաղաքապահներէն եւ կամաւորներէն, իրենց տրամադրութեան տակ եւ ոչ իսկ մէկ կարող թնդանօթ մը պիտի ունենան որ կարենայ հակառակորդին թնդանօթներուն դէմ դնել։ Կատարեալապէս անկարելի է այդ ներքին բանակը՝ արտաքին յարձակման մը պահուն, ոչ եւ է լուրջ զանք մը ընելու կարող նկատել, որովհետեւ իր հրեատնին անբաւական է։ Այս պայմաններուն մէջ, հետեւցուց զնդապետ Հոֆֆման, կրնանք ինքնին հարցնել թէ արդեւօք Անգլիա կեղծ ապահովութեան մը մէջ չապրի՞։

ՄԱՐԻՆԼԻի ՊԱՏԳԱՄԱԳԻՐԸ. — Նախագահը նախ Խորհրդարանին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Մ. Նահանգներու նաւային զօրութեան բարգաւաճման վրայ, թէ՛ զինուորական եւ թէ՛ առեւտրական տեսակէտով, եւ կը հաստատէ թէ Մ. Նահանգները պէտք է որ աշխարհի վաճառականութեան մէջ կարեւոր բաժին մը ապահովեն իրենց համար։ Ամերիկեան նաւերն անցեալ տարի չբաւեցին Ամերիկայի արտադրութեանց ու ներածութեանց, եւ հարկ եղաւ օտար նաւեր վարձել Արեւելքի եւ արեւմտեան Հնդկաստանի առեւտրական գործառնութիւններուն համար։ Ինչպէս որ ուրիշ ազգերն իրենց առեւտրական նաւերու թիւը կը բազմապատկեն իրենց ստար ազգային պաշտպանութեան, այնպէս ալ Մ. Նահանգները պիտի աւելցնեն իրենց նաւերու թիւը, որպէս զի օտար հրապարակներու վրայ իրենց արտադրիչներուն համար կարեւոր բաժին մը կարենան ապահովել։

Նախագահն ապա կը խնդրէ որ խորհրդարանը վարկ մը տրամադրէ յանձնաժողովոյ մը համար, որու պաշտօնը պիտի ըլլայ ուսումնասիրել Զինուսանի մէջ առեւտրական եւ ճարտարարուեստական պայմանները։

Նախագահն ապա Գերմանիոյ եւ Ամերիկայի յարաբերութիւններուն վրայ խօսելով, կը հաստատէ թէ չատ սիրալիր են, եւ ասոր ապացոյցը սա է թէ, կ'ըսէ, Մ. Նահանգները թոյլատրեցին Գերմանիոյ՝ Ամերիկեան ծովեզերքին կապել Գերմանական ընդծովեայ պարանը, եւ Գերմանիոյ ու Ամերիկայի միջեւ թղթատարական ծրարներու փոխադրութեան վերաբերեալ պայմանագիր մը կնքուեցաւ անցեալ Սեպտեմբերին։ Երկու ցեղերուն միջեւ, որք հասարակաց շահեր ունին, կատարեալ համաձայնութիւն մը անհրաժեշտ է, եւ Գերմանիա կրնայ հաստատի ըլլալ թէ Ամերիկեան կառավարութիւնն ու ժողովուրդը սիրով պիտի գործակցին անոր իրականացման։

«Բանի մը նիւթական կէտերու վրայ կրնայ նախանձընդդէմ մրցում մը կենալ երկու ազգերուն միջեւ։ Բայց այս մրցման ոգին պէտք է որ անկեղծ ու վեհանձն ըլլայ իրենց փոխադարձ շահերուն համար։ Գերման Կայսրութիւնը կազմող կառավարութիւններէն ոմանք կը վարանին ընդունիլ մնացեալ վերաբերեալ ամերիկեան ինչ ինչ արտադրութեանց անարատութիւնը, եւ ասոր համար ամենախիստ քննութեան մը կ'ենթարկեն զանոնք։ Այս արտադրութեանց վրայ ամերիկեան հակակշռի զրութիւնն այլ եւս պէտք չի թողուր ուրիշ ամէն, քննութեան։ Ասոր համար կրնանք հրաւիրել Գերմանիան որ գիտուն փորձագէտներէ խառն յանձնաժողով մը կազմէ, ուսումնասիրելու արտադրութիւններն երկու երկիրներու մէջ ալ քննելու եւ ըստ այմմ տեղեկագիր մը պատրաստելու համար։ Ինչպէս որ կեանքի ապահովագրութեան ամերիկեան ընկերութիւնները Բրուսիոյ մէջ գործելու արտօնուեցան, այնպէս ալ Գերմանական ընկերութիւնք արտօնուած են Նիւ Եորքի մէջ գործելու։

Նախագահն ապա խօսելով Անգլիա-Թրանսվալեան պատերազմին վրայ, կը հաստատէ թէ Մ. Նահանգներն որոշած են չեզոք դիրք մը պահել այս ցաւալի պայքարին մէջ, թէեւ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ վէճի նիւթ եղող չատ մը կէտերու վրայ յոյժ բարեկամական տրամադրութիւնք ի յայտ եկած ըլլան վերջերս։ Մենք հաւատարիմ կը մնանք սա սկզբունքին թէ պէտք է զգուշանալ տաղնապալի զինակցութիւններէ ա՛յնպիսի խնդիրներու վրայ, որք մեզի համար ուղղակի շահեկանութիւն մը չունին։ Եթէ պարագաները ներէին հաւատալ թէ շահակից երկու կողմերը պիտի ընդունէին ամերիկեան ժողովուրդին արտայայտած յոյսը՝ պատերազմին առաջը առնելու մասին, մեր բարեկամական միջնորդութիւնը հաճութեամբ պիտի առաջարկէինք։

Բրեզորիայի ամերիկեան ներկայացուցիչը հրաւանդ ընդունեց հսկել որ չէզոք Ամերիկացիներուն շահերը յարգուին պատերազմիկներէն, եւ անոր զործը դիւրացաւ, քանի որ անգլիական եւ Պոէր իշխանութիւնք յայտարարեցին թէ պիտի յարգեն մեր քաղաքացիներուն անձնական շահերն ու իրաւունքները, եւ արդէն Անգլիոյ խնդրանօք՝ եւ Հարաւ-Ափրիկեան երկու հանրապետութեանց հաւանութեամբ, Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչն արտօնուած է տանձնելու անգլ. հպատակներու պաշտպանութիւնը։

Ապա Մաքինլի Սամօայի խնդրոյն անցնելով, յայտարարարեց թէ արմատական փոփոխութիւն մը անհաժեշտ եղած էր Ամերիկայի, Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ յարաբերութեանց մէջ, Սամօայի մասին։ Այս խնդրոյ մասին երեք չահակից տէրութեանց միջեւ դաշնագիր մը կնքուեցաւ։ Ուն համաձայն Մ. Նահանգները Սամօայի արքիպելագոսին մէջ առեւտրական ու նաւային միեւնոյն առանձնաշնորհումներն ու պայմանները պիտի վայելեն Գերմանիոյ հետ։

Փիլիպպեան կղզիներու վրայ խօսելով, նախագահն ըսաւ. «Երբ ճամբան գտնուող Ամերիկեան զօրքերը Մանիլա հասնին մեր այժերը պիտի ըլլան 2,051 սպայ եւ 63,488 զինուոր։ Անհրաժեշտ է Ակինալդոյի այն տարակարծիքը թէ Ամերիկեան սպայ մը իրեն խոստացեր է Փիլիպպինոյ անկախութիւնը։ Մանիլա վերադարձած ատեն իր մեծագոյն յոյսը սա էր թէ Փիլիպպեան Արքիպեղագոսը պիտի տրատուի Սպանիոյ սիրտակտուութենէն, բայց ասա փառասիրական զաղափարներ յղացաւ, եւ զանազան կողմերէ եկած ապատամարական թելադրութիւններ պրպտուեցին անոր միտքը։ Փիլիպպինոյ ապագայ կառավարութեան ձեւը Ամերիկեան խորհրդարանէն կախում ունի։ Մենք չենք կրնար լքանել այդ կղզիները, եւ չենք կրնար հրաժարիլ մեր իշխանութենէն։ Հիմա կառավարական վերջնական ձեւ մը չեմ կրնար առաջարկել։ յաղթութեան ժամը պիտի ըլլայ զիտութեան եւ պատերազմին ու յոռի կառավարութեան մը երեսէն տառապեալ այդ երկրին վերակազմութեան ժամը։»

ՖՐԱՆՍԱ.—Ուր. օր երեկ. ժողովը նիստ գումարելով՝ զաղթավայրերու երկրագործութեան վրայ վիճաբանեցաւ։ Այս առթիւ քանի մը երեսփոխաններ կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրեցին այն օրինագծին վրայ, զոր Պ. Հէտիք եւ Էթիէն առաջարկած էին իշխանութեանց՝ անմիջապէս Ֆրանսական ընդծովեայ պարաններով Մայր-Երկիրը Ֆրանսական զաղթավայրերուն միացնելու։ Գաղթային նախարար Պ. Տըբրէ պատասխանեց թէ այդ խնդրին վրայ խորհած էր եւ թէ մօտերս օրինագիծ մը պիտի ներկայացնէր ընդծովեայ պարաններու հաստատման վրայ։ Պ. Էդիէն կառավարութենէն խնդրեց զաղթային դրամատուն մը հաստատել, որուն զդալի պէտք կայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Պատրիարքական այցելութիւն

Շաբաթ օր, կէս օրէն առաջ, ժամը 9ին Հայ-Հռոմէական ներս Կ.-Պատրիարքը ընկերակցութեամբ Կ. Փոխանորդ Տ. Աւետիս Արքեպիսկոպոս Արիսարեանի, Տ. Սահակ Եպս. Խորայէլեանի, Տ. Անդրէաս Եպս. Զէյլէպեանի եւ Պատրիարքական գործակատար Յովսէփ էֆ. Շէհրեանի, ելեւէջ կատարով փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Ս. Պատրիարք Հօր՝ Դուռ-գարուի Պատրիարքարանին մէջ։

Հիւրամեծար Տ. Մատթէոս Վարդապետ Պատրիարքարանի դռնէն բարձրաստիճան հիւրերը ընդունեցաւ։ Պատրիարքարանի դրան երկու կողմերը բազմաթիւ վարդապետներ ու քահանաներ կը սպասէին։ Հիւրամեծար Տ.Մատթէոս Վ. ասոնց հետ՝ Կ. Պատրիարքը եւ իր ընկերակիցները առաջնորդուց Մեծ Դահլիճը ուր Սրբազան Պատրիարք Հայրը ընդ առաջ երթալով՝ ողջագուրեց Կ. Պատրիարքը։

Պատրիարքարանի Մեծ Դահլիճին մէջ ներկայ էին միայն Տնտեսական խորհրդի Ատենապետ Նշան էֆ. Փափազեան պատրիարքարանի ամբողջ, Պաշտօն-

եանները, վարդապետներու ու քահանա-ներու ստուար բազմութիւն մը։ Ցիսուսի մօտ հրաւիրեալներէն միայն ասոնք եկած էին. ո՛չ մէկ Եպիսկոպոս կը գտնուէր Ս. Պատրիարք Հոր քով։

Իրարու որպիսութիւն հարցնելէ ետք, երկու Պատրիարքները խօսեցան ամիրա-ներու եւ ամիրայական նախնական կեանքին վրայ։ Խօսքը Դաղաղ Ամիրայի վրայ դառնալով՝ Տ. Պողոս Սր. Էմմանուէլ-եան ըսաւ թէ սոյն ամիրան զաւառական եկեղեցիներու մէջ բազմաթիւ յիշատակ-ներ ունի եւ թէ իր ժամանակին մեծա-մեծ ծառայութիւններ մատուցած է թէ՛ Տէրութեան, թէ՛ Ազգին եւ թէ՛ եկեղեցւոյն։ «Ամիրան, աւելցուց Ս. Պատրիարք Հայրը, դպրութիւն ալ ըրած է եւ այսօր, Մայր Եկեղեցւոյ Թանդարանին մէջ, իր Դպրապետութեան շապիկը կը պահենք։»

Էմմանուէլեան Սրբազան խօսեցաւ Դում-դարուի Պատրիարքարանի շինու-թեան վրայ։ «Այս Պատրիարքարանը, ը-սաւ Ս. Պատրիարքը, նախ Սամաթիոյ մէջ էր, յետոյ ի՛նչ ի՛նչ պատճառներով հոս փոխադրուեցաւ։

—Պատրիարքարանի շրջակայքը ամ-բողջ Հա՛յ են, հարցուց Էմմանուէլեան Սրբազանն։ Ս. Պատրիարք Հայրը հաւա-նական պատասխան տալով՝ շարունակեց թէ ասկէ շատ առաջ Հայերը քաղքին դռները կը բնակէին, Դում-Դարու, Նոր-Դարու, Էսքիրնէ-Դարու, Թօփ-Դարու, եւ այլն, սակայն քանի տարիէ ի վեր այլ եւ այլ տեղեր ցրուեցան. այսօր Հայոց կեդրոնները գլխաւորապէս Բերա ու Դա-տրգեղ են։»

Այնուհետեւ Տ. Էմմանուէլեան կ. Պատրիարքը եւ Սրբազան Հայրը քանի մը վայրկեան Լատիններէն ալ խօսեցան։

Յետոյ Ս. Պատրիարք Հայրը առաջար-կեց համերաշխաբար վարուիլը։ Արդէն ասի մեր պարտականութիւնն է, պատասխա-նեց Հայ-Հռոմէականներու կ. Պատ-րիարքը։

Բարձրասրտեան հիւրերը սիկարով, ա-նուշեղէնով, սուրճերով պատուասիրուեցան։ Կէս ժամուան չափ ամենասիրալիր ու մտերմական տեսակցութենէ մը եւ կրկին ողջագուրուելէ ետք, երկու Հասարակու-թիւններու Հովուապետները բաժնուեցան իրարմէ։ Ս. Պատրիարք Հայրը մինչեւ սանդուղքին գլուխը ընկերացաւ իր բարձ-րասրտեան հիւրերուն։

Ազգ. Պատրիարքարանի հիւրասենեակ-ները հետեւեցան Կ.-Պատրիարքին մինչեւ Պատրիարքարանի դուռը, ուրկէ բարձրաս-տիճան հիւրերը իրենց կառքերուն մէջ նստելով՝ մեկնեցան անմոռանալի յիշատակ մը տանելով իրենց հետ։

ՄՇՈՑ ԼԲՈՒԱԾ ԿԻՆԵՐԸ.—Ս. Հայրա-պետն երկար պաշտօնագիր մը ուղղած է Ս. Պատրիարքին, որով մանրամասն տե-սութիւն մը ընելով Մշոյ Առաջ. տեղապահ Տ. Բարգէն Ծ. Վ.ի յուղած խնդրին վրայ, կը յայտարարէ թէ Ինք պատրաստ է կրկին ամուսնութեան հրաման տալ ամէն երիտասարդ այրիներուն որ իրենց այրե-րէն լքուած վիճակի մէջ կը գտնուին։

ԴԱՒԱՆԵՐԷՆ

Մեծ սխալ մը

Բաց նամակ

Առ Օր. Հրաչուհի Փափազեան

«Ծաղիկ»ի 69րդ թուին մէջ Ձեր գրած թղթակցութիւնը կարդացի։ Այնքան դիտ-ման կը յայտնէք ու կ'անուանարկէք ուրիշները որ պարզապէս լոկ անփորձ էակի մը ուրուանկարը կը պատկերացնէք։ Ս. Հ. թաղի Ազգ. վարժարաններու վրայ կը խօսիք, եւ ուսուցիչներու շարքին մէջ, ո՛ վիտէ ի՞րպիսի նպատակու անպատուե-լով, չէք յիշատակեր վարժարանին Տիրան. լեզուի բաղմարդիւն եւ մեծայարգ ուսու-ցիչ Գէորգ էֆ. Շերինեանը եւ իր որդին Սուրէն էֆ. Շերինեանը՝ վարժարանին Հայ լեզուի եւ Աշխարհագրութեան ու-սուցիչը։ Մարկոս էֆ. Թէրզեան, Բնա-պատմութեան եւ Ֆրանս. լեզուի թարգ-մանութեան ուսուցիչը։ Դուցէ այս վեր-ջինին հանդէպ պատճառ մ'ունիս! վասն զի նախկին պաշտօնեայի մը ուսքին տակ ձմերուկի կեղեւ դրուելուն մէջ մեծ դոր-ծիչներէն էր, բայց հաւատա՛ թէ հան-րութեան օգտին համար հրաժարեցուցին զանիկա։ Բա՛ն, ինչո՞ւ կը մոռնաս Մաթե-մաթիքի ուսուցիչ Վահան էֆ. Տէրտէր-եանը որ այնքան անձնուիրաբար կ'աշ-խատի։

Այո, ա՛ինչափ սիրած էք ձեր դրու-թեան մէջ որչափ ձեր պատանի կեանքը օրիորդի փոխակերպելուն մէջ։

Բայց, ազա՛ս, չմոռնաս ըսել թէ երբ Ազգ. թերթերու մէջ երեւիլ կ'ուզես, որ-չափ կարելի է միշտ ճշմարիտը գրէ։ Votre devoir subsiste dans les limites oú il vous est possible dire la vèritè։

Ս. Ս.

—«Արսէն» ստորագրութեամբ գիր մը ստացած ենք որով հաստատել կ'ուզեն թէ Տ. Խորէն քահանայ Բիլիրեան որուն մասին դիտողութիւն մ'եղած էր այս սիւ-նակներուն մէջ, ուսեալ կղեր մըն է, 12 տարի ուսուցչական պաշտօն վարած ու Կիլիկիոյ Հանդ. Մկրտիչ կաթողիկոսէն քա-հանայ ձեռնադրուած է։ Նամակագիրը կ'ա-ւելցնէ. Տ. Խորէն քննայ. իր փորձառու-թեամբ ու հմտութեամբ շատ վարժ է վի-ճակին պէտքերը մատակարարելու եւ այս պատճառաւ միայն Առաջնորդ. Տեղապահ Ս. Հոր համակրանքը վայելած. ունի քա-նի մը դասագիրք ալ։

Բայց դիտել կուսանք թէ Պր. նամա-կագրին թուած առաւելութիւնները բա-ւական չեն հերքելու մեր թղթակցին գրածները (Հմմտ. «Ծաղիկ» թիւ 70)։

ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Ազգ. Հիւանդանոցի մատրան քահա-նայ Տ. Մատթէոս Ներկարարեան նամա-կաւ մը մեզի դիտել կու տայ թէ Սելա-նիկի եկեղեցւոյ շինութեան գործին մէջ Սելանիկի այցելու հովիւ Խաչատեան Տ. Արսէն Ս. քահանայի նախորդները անփոյթ գտնուած չեն, եւ թէ ինք Տ. Մատթէոս Հայրն ալ իր ձեռքով կատարած է ո՛չ միայն սոյն եկեղեցւոյ յարակից այլ եւ Ազգ. դերեզմանատան շուրջի պարիս-պին շինութեան ի նպաստ հանգանակու-թիւնը։ Կը յարէ Արժ. նամակագիրը թէ Տ. Արսէնի յաջորդները անհոգ գտնուած չեն նաեւ բարեզարդելու արդէն գտնուած Ազգ. հաստատութիւնները եւ միշտ հետա-մուտ եղած են ազգ. ուրիշ ո՛չ նուազ կարեւոր շէնքերու կառուցման։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՏՕՆԱԿԱՆ

Ուլայի Ս. ատիճան տրուեցաւ Պրու-սէլի օսմ. դեսպանատան Ա. քարտուղար Արիսթարքի Ալէքս պէյի։ Պէլկիոյեան ատիճան՝ Լէսքովիքի երեւելի-ներէն Մէհմէտ Ալի բէյի, եւ Սանիէլի ատիճան՝ Արարողապետութեան Դիւանին քարտուղար Մէհմէտ Բէֆիզ պէյի եւ Տարիւշչաֆաղայի գեր-տնօրէն Զէքէրիա էֆէնտիի։

Դ. Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Արտաքին գործոց Նախարարութեան Թղ-թակցութեան դիւանին քարտուղար Տէր-վիշ պէյի, Դերմանեբէնի Թարգմանիչ Համ-ամի պէյի, եւ Պելկրատի օսմ. դեսպանա-տան Ա. քարտուղար Ասըմ եւ Բ. քար-տուղար Լիմն պէյերու։

Միլքիէ վարժարանին շրջանաւարտնե-րէն Յարութիւն էֆ. իմաստասիրութեան ուսուցիչ անուանուեցաւ Մանաստիրի Ի-տատիէ վարժարանին մէջ։

ՈՒՐԲԱԹ օր Սելամլըզի արարողութե-նէն ետք՝ Ռուսական դեսպան Պ. Զինո-վիէվ եւ Հելլենական դեսպան Իշխան Մաւրոքորտատօ պատիւ ունեցան ոչ-պաշ-տօնապէս ներկայանալու Վեհ. Սուլթա-նին։

Ունկնդրութեան պահուն Հելլենական դեսպանը, Յունաստանի Արտաքին գոր-ծերու նախարար Պ. Ռոմանոսի տրուած ակնակուռ Օսմանիէ պատուանշանին հա-մար, Պ. Ռոմանոսի կողմէ շնորհակալու-թիւն յայտնեց Վեհ. Սուլթանին։

ԹՈՒՐԲԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Պէրլի-նէն կը հաղորդէն թէ անցեալ Դշ. օր Վիլհելմ կայսրը ունկնդրութեան ընդու-ներ է Պերլինի Օսմ. դեսպան Թէվֆիք բէյէն։

Տեսակցութեան պահուն Վիլհելմ Բ. Թուրքիոյ բարգաւաճման համար բաղ-ձանքներ յայտներ է։

ԹՈՒՐԲԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Թուրք-եւհելլէն հիւպատոսական պայմանագրին կնքման խառն յանձնաժողովի Հելլէն պատուիրակները հրահանգ խնդրած ըլ-լալով Յունաստանի արտաքին գործերու նախարարութենէն, Պ. Ռոմանոս իր պաշ-տօնատան այլ եւ այլ բաժանումներուն հետ այս մասին խորհրդակցեր է։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐ.— Կայս. հրամանաւ, Թուրքիոյ եւ Յունաստանի մէջեւ բանակցութիւնները պիտի վերսկը-սին, առեւտրական դաշնագրի մը կնքման համար։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան Ա. Թարգ-ման Մ. Ռուէ Շր. օր Էվզաֆի նախարա-րին հետ տեսակցեցաւ, զանազան գործե-րու մասին։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ.— Ռումանական նո-րընտիր դեսպան Պ. Կիքա Պրիկատիէ, ընկե-րակցութեամբ առաջին թարգման Պ. Լա-հայլի, Շբ. օր Մեծ-Եպարքոսին բնակա-րանը երթալով, այցելութիւն մը տուաւ։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ գեր-տնօրէն Պ. Օ-պուանօ Ուր. օր Կայս. Պալատ երթալով, Ա. քարտուղար Թահսին պէյի հետ տես-սակցեցաւ։

ԿԱՅՍ. ՀՈԴԱԾՈՒԹԻՒՆ.—Վեհ. Սուլ-թանը հրամայեց որ Պէշիկթաշի հրկիզեալ-ները առժամապէս պատսպարուին կայս. ագարէթներու մէջ։ Հրդեհի պահուն շատ գնահատելի ծառայութիւն մատուցին Ռուսական «Զերնամօրէֆ» պահականաւուն սպաները եւ զինուորները, որոնք չոդենաւ-ուն ջրհանով մէկեսեղ հրդեհի վայրը փու-թալով, գլխաւորապէս Ջանցին Յունա-կան եկեղեցին աղատել։ Նախընթաց օր Վեհ. Սուլթանը յատուկ թիկնապահ մը ղրկելով Ռուսական դեսպանատունը, Իր Կայս. շնորհակալութիւնը յայտնել տուաւ դեսպանին։

ԻՏԱԼԻՈՅ թագաւորին եղբօրորդին, Ա-օսթոյի դուքսը Շբ. գիշեր մայրաքաղաքս հասաւ։ Իտալական դեսպանը եւ հիւպա-տոսարանի ու դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեաները չոդենաւ երթալով, Իշխա-նին բարի գալուստ մաղթեցին։ Իշխան Վիրթօր Էմմանուէլ - Թուրէն- Ժան-Մարի-Աօսթ ծնած է 1860ին Թուրէնի մէջ։ Ի-տալիոյ «Բիէմոնթէ Բէալէ», հեծելազնդին մէջ հաղարապետ է։ Նոյնպէս Իշխանը բրուսիական զրահապատ պահակազնդին մէջ պատուակալ հաղարապետի ատիճան ունի։

ԵՐԵԿՈՅԹ.—Միացեալ Նահանգներու դեսպանը եւ դեսպանուհին Շբ. գիշեր դեսպանական երկոյթ մը տուին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան «Գօզմաօ» պահականաւը, ծովակալ Ֆուռնիէն Սե-վաստաբօլէն առնելով, ուղղակի Իզմիր պիտի տանի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ նախորդ օսմ. Գօմիսէր Նուսուհի պէյ եւ Պասրայի կուսակալ Է-նիս բաշա Շբ. օր Բ. Դուռը երթալով, յա-ջորդաբար տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ՕԳՏԱՇԱՏ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Գօսօվայի կուսակալութեան Պոեանոֆա գաւառակին արտածութեան գլխաւոր նիւթն է կանեփ եւ չուան — որ առա-ջինին մէկ արտադրութիւնն է։ Արեւել-եան երկաթուղիներու չափազանց սուղ սակագոյնը կ'սպառնայ որ այդ շահաբեր գործը կամաց կամաց Վրանեա գաւառա-կը փոխադրուի։ Այս բանին առաջքը առնելու համար, Գօսօվայի կուսակալու-թիւնը խնդրած է Հանր. Շինութիւններ-ու Նախարարութենէն որ այս մասին ըն-կերութիւնը փոխադրման սակագոյնին մէջ զեղչ մ'ընէ յօգուտ գաւառին արտադրութեան։ Արդ, Հանր. շինութեանց Նախարարութիւնը երկաթուղիի վարչու-թեան հետ բանակցելով, յաջողած է % 40 զեղչել տալ այդ փոխադրողէքը։ Այս ո-րոշումը որ Նոյ. 1էն սկսեալ գործադրու-թեան դրուած է, Հանր. Շինութեանց Նա-խարարութեան կողմէ հաղորդուեցաւ Գօ-սօվայի կուսակալութեան։

ՔԱՐԻՒԶի զինը մայրաքաղաքիս մէջ երթալով կը բարձրանայ, որովհետեւ քա-նի մը վաճառականներ միանալով, սէնտի-քա մը կազմեր եւ զինն իրենց ուզածին պէս բարձրացուցեր։

ՈՉԽԱՐ.—Նախընթաց օր Պուլկարիայէ բազմաթիւ ոչխարներ բերուեցան մայրա-քաղաք։

ՕՏԱՐ ԲԺԻՇԿՆԵՐ.—Պէյրութի կուսա-կալը վերջերս Կ. Պոլսոյ զին. վարժարան-ներու Վերատեսչութեան հարցուցած էր թէ ինչ միջոց պէտք է ձեռք առնել այն կարգ մը օտար բժիշկներու մասին որոնք Եւրոպական համալսարաններէ վկայագիր ի ձեռին բժշկութիւն ի գործ կը դնեն Պէյ-րութի մէջ, բայց Օսմ. իշխանութեանց կողմէ ոչ եւ է պաշտօնական թուղթ չու-նին։ Զին. վարժարաններու Վերատեսչու-թիւնը այս հարցման պատասխանեց թէ առ այժմ այդ կարգի բժիշկները, դեղա-գործներն ու առաքնագործները պէտք է արգիլել իրենց արհեստն ի գործ դնելէ, եւ հրաւիրել զանոնք որ Կայս. բժշկական վարժարանէն արտօնագիր ստանան։

ՁՄԵՌԸ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ սկսած է։ Իզմիրի մէջ անցած Բշ. օր յորդ անձ-րեւներ տեղացեր են։ սաստիկ ցուրտ կը տիրէ։ շրջակայ լեռները ձիւնով ծած-կուած են։

Նաղիլլիի, Սրպասի, Սիւթլաճի եւ Տի-նարի մէջ առատ ձիւն տեղացեր է։ Տէ-նիզլիի մէջ ջերմաչափը զրոյէն վար ցոյց կ'ուտայ։

ՆՊԱՍՏ.—Էտիրնէի կարօտ երկրագործ-ներուն բաշխուելու համար, 15,000 ոսկիի նպաստ մը ղրկուած էր։ Այս գումարը չբաւելով, Հանր. Շինութեանց նախարա-րութենէն հրաման տրուեցաւ տեղւոյն Երկրագործական Դրամատան մասնաճիւ-ղին, որպէս զի 1500 ոսկիի նպաստ մը եւս ըլլայ կարօտեալներուն։

ՍՕՖԻԱՅԻ պուլկարական մէկ լրագի-րը, Իշխանապետութեան մէջ վերջերս սաստկապէս ի յայտ եկած հակահրէական շարժումը մատնանիշ ընելով, կ'ըսէ թէ այս շարժումը Պուլկարիոյ արդէն անձուկ եւ եւրոպական կացութիւնը դիրնայ աւելի տագնապալից ընել, որուն համար կա-ռավարութիւնը պէտք է որ ջանայ այդ մտեղի հրէական հալածանքին առաջքն առնել։

ԽԱՐԵԲԱՅ ՏՆՕՐԷՆԸ.—Շահզատէ-Պա-չի թատրոններէն մէկուն տնօրէնը սոլո-ութիւն ունէր Մեծ-Շուկայի Պէզէսթէնի զոհարաւաճառներէն վարձքով զոհարե-զէններ առնել, թատրոնին դերասանուհի-ներուն համար։ Վերջին անգամ այդ տնօ-րէնը վերտին բաւական զոհարեղէն-ներ կ'ուզէ, չմոռնալով սակայն այս անգամ գանգատիլ պահանջուած վարձ-քին չափազանցութեան վրայ, ու զեղչ մը ալ կը յաջողի ձեռք բերել ադամանդ-ներուն հետ։ Զոհարաւաճառները կը տես-նեն որ յարգելի տնօրէնը, հակառակ իր սոլորութեան, հետեւեալ օրը, եւ վա-զայաջորդ օրը ընաւ չերեւնար։ Խեղճերը ճարահատ կը դիմեն ոստիկանութեան որ իսկոյն խուզարկութեան կ'սկսի։ Կ'ըս-ուի թէ «համարձակուած»ներուն ընդհ. ար-ժէքը վեր ի վերոյ 200 օսմ. ոսկի է։

ՅԱՒԱԼԻ ԴԻՊՈՒԱԾ.—Կէլիպոլուի մէջ չորս տարեկան հրեայ մանկիկ մը պա-տահմամբ կրակարանը կ'ինայ։ Խեղճ ման-կիկը այնչափ կը վախնայ որ լեզուն կը բռնուի եւ չկրնար ճիկ մը ընել, որով մանկիկին օգնութեան շատ ուշ կը հաս-նին մանեցիք։ Տղեկը չարաչար այրեր է։

ԳԵՏՆԱՇԱՐԺ.—Անցած Եշ. առտու Ալաչէհիրի մէջ գետնաշարժի բաւական զօրաւոր ցնցում մը զգացուեր է։ Ո՛ եւ է վնաս չկայ։

—Նոյնպէս անցած Եշ. օր Տէյիրմէնճի-քի մէջ գետնին տակէն առուելի ձայներ լսուեր են, ու միեւնոյն ատեն գետնաշար-ժի բուռն ցնցում մը զգացուեր է։ հետեւ-եալ Ուր. օրն ալ քանի մը ցնցումներ զգացուեր են։ Ժողովուրդը շատ վախցեր է։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 9 Դեկտ.

Ֆրանսական Ռանթ		100	62
Օսմ. Ռէժի	»	290	—
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	Ֆր.	23	05
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	128	25
Իտալական		94	65
Օսմ. Պանքա		573	-
Սպանիական		68	02
Թրանսվալ		65	—

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲԱՐԻԶ, 9 Դեկտ.—Պօէրները զրաւե-ցին Տօրտրէխդը եւ Սթրօմպէրկը։

—Պատերազմի թատերավայրէն ո՛չ մէկ կարեւոր ճակատամարտի լուրը կու գայ։ Քանի մը հրացանաձգութիւններ պատա-հեցան Մօտորի եւ Գառնավօնի մէջ։

ԲՐԷԴՈՐԻԱ.—Առաւօտէն ի վեր ճակա-տամարտ մը սկսած է Շիլդէքի մօտ, Սրիդ-ֆոնդայնի հարաւային կողմը (Մօտորը-Ռիվըրի եւ Բիմպրլիի միջեւ), ուր Լորտ Մէթուէնի զօրքերն յարձակած են Բրանժէ զօրավարին Պօէր զօրքերուն վրայ։ Ճա-կատամարտ մ'ալ կը ծանուցուի միւս կողմէն, (Սրիդֆոնթայնի հիւսիսային կողմէն) Բիմպրլիի ուղղութեամբ։ Ասկէց կը հաս-կցուի թէ Բիմպրլիի պահապան զօրքերը նոր յարձակում մը ըրած են դէպ ի դուրս։

ԼՈՆՏՈՆ. — Զօրավար Հուայթ Պօէր վիրաւոր զերիները ազատ արձակեց։

—Անգլիացիները Թուկէլա գետին վրայ երկաթուղին լմնցուցին։

—Ռեւէ լուր չէ եկած հաստատող այն տագնապալի զրոյցները թէ Լորտ Մէթու-էնի դիրքը վտանգուած է։

—Բէրթաունէ կ'հեռագրուի Դեկտ. 7 թուով.—Օրանժ Ռիվըրէ առնուած տեղե-կագրի մը նայելով, Պօէրները Մօտորը-Ռիվըրի հարաւային կողմը երկաթուղին քանդեր են (Բիմպրլիի հարաւային կողմը)։ Անգլիացիներուն կողմէ ղրկուած զրահա-պատ կառախումբ մը ոմբակոծուեր է Պօ-էրներուն կողմէ։

—Բէրթաունէ Դեկտ. 7 թուով հեռա-գիր մը կ'ըսէ. «Սթրոմպէրգի մօտ, (Պրրկըրս-տորբի հարաւային կողմը, Բարկուսոյ դաղ-թականութեան ուղղութեամբ), Պօէրները մեծ բազմութեամբ, պատնէշներու մէջ ամ-րացած են։ Անոնց դիրքը զօրաւոր կը նը-կատուի։ Բրիէսքայի (՞) մօտ, Պօէրները խղեցին գետին վրայի մետաղեայ պարան-ներն ու թելերը, որով գետին անցքն ընդ-հատուեցաւ։

—Բէրթաունէ այսօրուան թուով պաշ-տօնական հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Օրանժէ առնուած լուրերու նայելով, տեղական Թրանսթէնտ եւ երեք նիզակաւորներ, որք Մօտորը-Ռիվըրէ մեկնած էին հետազօտու-թիւն մ'ընելու, վիրաւորուեր եւ Օրանժի Պօէրներուն ձեռքն ինկեր են։

—Ժամը 4ին հրատարակուած հեռա-գիր մը կը ծանուցանէ թէ Զօր. Մէթիւէն Բիմպրլիին ազատելու համար Պօէր բա-նակին վրայ յարձակիլ ուզելով, հետազօ-տիչ ջոկատ մը ղրկեր է թշնամւոյն դիր-քը քննելու, Սրիթֆոնթայնի ուղղու-թեամբ, Բիմպրլիի հարաւակողմը, ուր զօրեղապէս ամրացած էր Պօէր բանակը։ Բայց Պօէրներն այնքան ուժգնապէս յար-ձակեր՞են անդ. հետազօտիչ ջոկատին վրայ, որ այս վերջինը պարտաւորուեր է իսկոյն ետ դառնալ դէպի իր զօրագունդն, որ կրցեր է պաշտպանել զայն իր ծովային թնդանօթներուն շնորհիւ։

—Պատերազմական պաշտօնատունն ո եւ է լուր չհաղորդեց Նաթալի մասին։ Լրագիրները կ'ըսեն թէ անդ. զօրաց ամ-բողջ պարէն տրուելուն նայելով, ուսեստը շատ չանցած պիտի պակսի Լէտիսմիթի մէջ։ Զօր. Հուայթ քաղաքին պաշտպա-նութեան անօգուտ եղող մարդիկը քա-ղաքէն ճամբեր է։

ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Պատերազմական նախարար Զօր. Քուրուբաթքին դեր-դը-նդապետ Կուրքոյի պաշտօն յանձնեց Պօէր-ներու բանակատը երթալու։ Դնդապետը Թրանսվալ պիտի երթայ Ռուս Կարմիր Խաչի ընկերութեան մէկ ջոկատին հետ։

ԲԱՐԻԶ. —Ընկերվարականներու Ժո-ղովը կուսակցութեան միացումը քուէ-արկեց։ Երեսփոխանական Ժողովին մէջ Ընկերվարական երեսփոխանները միակ խումբ մը պիտի կազմեն։

—Արդարութեան Բարձր. Ատենի այ-սօրուան նստին մէջ ի նպաստ ամբաստան-եալներու կանչուած վկաները յայտարա-րեցին թէ Օթէյլի ցոյցը նախապէս պատ-րաստուած չէր։

ԼՈՆՏՈՆ.—Սակարանին մէջ յառաջի-կայ հաշուեյարդարութեան ժամանակ՝ ար-ծաթի հաւանական սղութիւն կը նախա-տեսուի։

ՀՌՈՄ.—Պապը բոլորովին ազէկցաւ։

—Խորհրդարանը առժամայ ելմտացոյցն ընդունեց Յունվ. եւ Փեբր. ամիսներուն համար։

ՊԷՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսեր եղբայրը եւ եւ յաջաւորակներու տորմիլին նաւա-բաժնին հրամանատար Հայնրիհ իշխան, որ այս պահուս չինական ջուրերը կը գտ-նուի, Բ. կարգի ծովակալ անուանուեցաւ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 10 Դեկտ.—Երէկուընէ ի վեր բուռն կոխ մը ծագեցաւ Սրիթֆոնթայնի շրջակայքը Զօր. Մէթուէնի անդ. զօրքե-րուն եւ Զօր. Բրանժէի Պօէրական զօրա-բանակին միջեւ։ Զօր. Մէթուէնի դիմադ-րելու համար Բիմպրլիի պահակազօրքը յարձակում մը ըրաւ։ Կռուին ելքը դեռ յայտնի չէ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Կը վախցուի որ Գորթէս-ներու միջեւ ծագած Ծովային նախարա-րութեան ելմտացոյցին վիճաբանութիւ-նը նախարարական տագնապ մը յարու-ցանէ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՐՄՏԻԲ.— Ցորեն.—Շաբթուս հասաւ եւ ծախուեցաւ կակուղ տեսակէն, Վառնա 10000. խառն Անատոլ 2,000, Պրայի-լիա 23,000։ Օխան կ'արժէ 37-38 փարա։ Մարսիլիայի մէջ Պէրտիանքա կ'արժէ 21½։ Ալէքսանդրոփը՝ 20½, Նիքոլաէֆը՝ 20¼, Մարիանոբոլի 21¼։ — Հաճար. — Վաճառում չկայ, Իզմիրի մէջ ալ գործ չկայ։ — Եգիպտացորեն. — Հրապարակը հանդարտ. վաճառում չկայ. Զմիւռնիոյ մէջ գործ չկայ։—Վարսակ.— Իզմիրի մէջ քիչ մը գործ կայ 28 փր.էն։ Մարսիլիայի մէջ Սէլանիկի կարմիր տեսակ 15½։ — Գարի. — Վաճառում Մէրսինի տեսակին վրայ 17,000 քիլէ, 12¾ ղրուշէն։ Զմիւռ-նիոյ մէջ հրապարակը հանդարտ է։ Կորեակ. —Վաճառում չկայ։ Գաչը 47—48 փարայ։ — Թռչնակեր. — Վաճա-ռում չկայ։ Կը կարծուի թէ հունձքը 12,000 պարկէ աւելի պիտի չըլլայ։ Մար-սիլիոյ մէջ Ռոտոսթոյի տեսակը կ'արժէ 25½ Զմիւռնիոյ մէջ 45 փր.։ Կտաւատ.—Վաճա-ռում չկայ։ Խնդրանք կայ։ Կանեփ.—Վա-ճառում 200 պարկ օխան 56 փարայէն։ Զմիւռնիոյ մէջ գործ չըլլար։ Գաչը կ'արժէ 30-33 փր.։ Մեկոն.—Վաճառում չկայ, գա-չը 60 փր։ Զմիւռնիա քիչ մը գործ եղաւ 70-71 փր. տեւր։ Շուշմա. Վաճառում չկայ։ Զմիւռնիոյ մէջ տեղականներուն եւ Դարա-մանի վրայ քիչ մը գործ եղաւ օխան 93—96 փարայի, 100էքսթրա սպիտա-կը։ Մարսիլիոյ մէջ Արեւելեան սպիտա-

կը կ'արժէ 14½, հասարակը 14¼։— Անիսօն. — Վաճառում չկայ։ Անատոլիի տեսակը կ'արժէ 3-3,25։ Միտիլի՝ 3,50 3,62,5։ Քիոսինը՝ 4,50էն 4,62,5։ Լոռբիա.— Վաճառում 400 պարկ Սեւ Ծովի, Բէօսթէնճէ եւ Մէյանիկ 90-95 փր. եւ 160-165 ղրուշէն։ Հրապարակը հանդարտ է։ Սիսեռ.— Վաճառում չկայ։ Զմիւռնիոյ մէջ երեսէ ինկած է, հինին վրայ գործ եղաւ քաշը 75—95 փր.էն։ Բակլա.— Վաճառում չկայ, Եւրոպայէն լաւ խնդրանք կայ։ Զմիւռնիոյ մէջ քիչ մը գործ կայ 33 փրէն։

Ալիւր.-Հասաւ եւ ծախուեցաւ, Օտէսան 500, Պրայլա 3,000, Մարսիլիա 3,500, Բ. տեսակ Վառնա՝ 500 պարկ։ Ամերիկեան 2,200։ Օմ. լիրան 100 ղրշ.էն Օտէսայինը կ'արժէ պարկը՝ 98-104 Մարսիլեա 61-73։ — Կորկոտ տեղական 95-97էն։

ԳԱՂԹԱՐԵՐԲ.—Շաբաթ.Հասաւ Թրիէսթէ 13,000, Թէյլի համար 360 պարկ, փոչի 100 պարկ, Ռուսական 2,100, Թրիէսթէ խանթարը 82-84 ղրուշի ծախուեցաւ, Ռուսականը՝ 72 ղրշ.։ Խաճուռ.—Վաճառում եւ ժամանում չկայ։ — Բրինձ. — Հասաւ եւ ծախուեցաւ Ռանկոնի տեսակ 1200 պարկ, Եգիպտական 1,700 պարկ, Ճաբոնական չկայ, Ռիզօն 200 պարկ։ — Սիպերիական կարագ.— Քաշը 12 ղրշ.էն Թայզանի մէջ քիչ մը գործ եղաւ։— Մոմ.- Ժամանում 1,000 մնտուկ Պելճիական։— Գարիւղ Թրանսիթով եկած եւ ծախուածները մնտուկը 28 ղրշ.։

ՄԵՏԱՂ.— Երկաթ.— Այս շաբթուան ժամանումը եւ վաճառումն անկարեւոր էր։ Հրապարակը հանդարտ է։ Կլասկօի մէջ Վարրանդ 70,1։ —Պողպատ.— Ժամանում եւ վաճառում աննշան։— Անագ. — Ժամանում 15 տակ., 1,060 ղրշ.ի քանի մը վաճառումներ եղան։—Թիրեղ. — Ժամանում եւ վաճառում աննշան։— Պղինձ.— Անկարեւոր գործառնութիւն։ — Զինկօ. — Ժամանում եւ վաճառում 20 տակառ։

ԱԼԻՔՈԼ. — Ժամանում եւ վաճառում եղաւ, 40 տակառ Թէրէձինաքօ, 15 տակառ հունգարական։

ՀԱՆՔԱՏՈՒԽ. —Քարտիֆի վրայ գործ չկայ եւ ուրիշ տեսակներունն ալ աննշան է։

(Առեւտր. Սենեկի լրագիր, Դեկտ. 9 99)

ԱՆԹՈՒԱՆ ԳԱՖՏԱՆՃԻ

ՖԱԵԱՆՍ ԵՒ ԵՐԿԱԹԷ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ղալաթիա, Եիւքսեք գալտերքրմ Ն՝ 26

Ցիշեալ վաճառատունը որ 53 տարիներէ ի վեր Պոլսոյ հրապարակին վրայ հաստատուած է, շափաւոր դներով կը ծախէ ամէն տեսակ վառարաններ եւ կը կատարէ նորոգութիւններ։ Դիմող յաճախորդները ըստ ամենայնի գոհ մնալնին նախապէս կ'երաշխաւորէ։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱԳԱԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Համալ-բաշա Խան

ԷՔԻԹԱՊԼ

„ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ"

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՕՐ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ 339 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐՔ.

1898ին «Էքիթապլ» իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան 15½ միլիոն ֆր. շահաբաժին, [այսինքն նոյն տարւոյ մէջ Ֆրանսական ՄԻԱՑԵԱԼ 17 ընկերութիւններու բաժնած շահերու համադումարին ԳՐԵԹԷ ԿԿԻՆԸ։]

Աշխարհի մէջ դտնուող ո՛չ մէկ ընկերութիւն

ԷՔԻԹԱՊԼԻ չափ գործառնութիւն ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼԻ չափ պահեստի դրամ ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼԻ չափ շահաբաժին կը վճարէ.

Հետեւաբար

Ոչ մէկ ընկերութիւն

Կրնայ աւելի ԱԺԱՆ և աւելի ՇԱՀԱՒԷՏ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւնն որքան ԷՔԻԹԱՊԼ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գափու., Անճիւատի Խան թիւ 20, 21 եւ 22

Ընկերութեան դրամատունը

Լոնտոն, ՍՆԳԼԻՈՑ ՊԱՆՔԱ

Բարիզ, ԲՐԷՏԻ ԼԻՕՆԼ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

դրամագլուխ	ֆրանք	27,000,000
պահեստի դրամ	„	52,002,500
տարեկան հասոյթ	„	70,339,912

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ, բնակութիւններ եւ ասոնց մէջ դտնուած վաճառքներ եւ կարասիներ խիստ շափաւոր սակադիներով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ, ԴԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Պահճէ—Գափու. Անճիւատ Խան. 20, 21, 22,

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ ՍԿԻՒԹԱՐԻ ՇՈՒԵՆԱՒԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ

Սկիւտարէն Կամուրջ		Կամուրջէն Սկիւտար		Սկիւտարէն Պեշիկթ.		Պեշիկթաշէն Սկիւտ	
ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	2	50			—	—
2	45	3	25 Սկիւտ. Գզկ.	1	50	2	—
—	—	3	50	2	35	2	45
3	30	4	30 Սկիւտ. Գզկ.	—	—	4	—
4	—	5	30	3	50	5	10
4	40	6	15 Պեշիկթաշ	5	—	—	—
5	20	6	50 »	5	45	6	27
5	45 Պեշիկթաշ	7	40 »	6	30	7	—
6	30 »	8	25	7	15	7	50
7	15 »	9	—	8	20	8	35
8	—	9	40	8	50	9	—
8	45 Պեշիկթաշ	10	10 Սկիւտ. Գզկ.	10	— Գասլր. Պեշկ.	10	15
9	30	10	40 »	10	40 » »	10	55
10	10 Պեշկ. Գասլր.	11	—	11	40	11	50
10	30 Գուզկունճուք	11	25 »	12	5	12	15
10	55 »	11	45				
11	15	12	5				
12	—	—	—				

ԱՅՆ ՏԻԿԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴՆԵՐԸ

Որ պէտք ունին դլխարկի, շրջազգեստի, բլուզնի, մանթօի, ձեռնոցի, թո՛ղ դիմեն

ԽԱՉԻԿ ԷՖԻՆՃԻԵԱՆԻ

62, Եիւքսեք գալտերքրմ, 62

Ուր պիտի դտնեն այդ ամէնքը ԸՆՏԻՐ ՈՒ ԱԺԱՆ, ինչպէս նաեւ մկրատութեան եւ հարմնիքի համար մոմեր ու հարմանկան պարկներ։

Քաջ Ֆրանսագէտ, Տաճկագէտ ու Տոմարագէտ պարկեշտ երիտասարդ մը պատրաստ է վաճառատուններու մէջ պաշտօն ստանձնել եւ կամ փարիզցիներուն դա աւանդել այս ճիւղերուն վրայ։ Դիմել Խմբագրութեան։

ՔԻՒԶԻՒՔԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

Հաստատեալ 1850 ին

—=—

Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 168 եւ Պոլիս, Կամուրջին գլուխը, թիւ 71 դեղարաններու, ինչպէս նաեւ Պոլիս, Եէնի Ճամիի մօտ թիւ 18 դեղօրէից մթերանոցին տէր, հանրածանօթ Բիւզիւքեան Էֆ., այս անդամ 27 եւ 29 թիւ երկու նոր վաճառատուն բացած է Ղալաթիա, Բարա քէօյ փողոց, ուր նոյնպէս դեղի վերաբերեալ գործեր պիտի ըլլան։ Պատ. Ցաճախորդք ամէն տեսակէտով գոհ պիտի ըլլան այս նորահաստատ դեղարաններէն, ինչպէս գոհ մնացած են Բիւզիւքեան Էֆ.ի միւս դեղարաններէն։ 30—28

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՔԻՒԶԻՒՔ-ԼՈՒՎՐ

Բերա, Մեծ-փողոց, թիւ 436

Լրպօճ շաբաթավաճառին քով

	Դրշ.
Պարզ ատամնահանութիւն	10
Առանց ցաւի ատամնահանութիւն	15
Ակռայ մաքրել	15
Ակռայ լցնել արծաթով կամ ոսկրափոշիով	15
Ակռայ լցնել ոսկիով	35
Ամբողջ ատամնաշար մը առնուադն	300
Մատակի ատամնաշար մէկ ակռան	15

Ծանօթ.—Ակռայ լցնելու եւ կամ նորէն շինելու համար եղած յանձնարարութիւններուն կէսը կանխիկ եւ միւս կէսն ալ շինուելէն հաքը վճարելի է։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (52)

ԲԻԼԻԱ ՍԱԼ

—=—

ՍԵՒ ԱԴԱՄԱՆԴԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Զ

ԽՈՀԵՄ ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԸ

Շանթովէռ կ'ուզէր խորհիլ այն կերպին վրայ որով եղելութիւնն իր բարեկամին պիտի պատմէր։ Մառսիալի անհամբերութիւնը ծայր աստիճան ըլլալով՝ հարցիս կրցաւ կտոր մը բան ուտել։ Իսկ Տանիէլ լափեց ու լափիլեց ամբողջ կերակուրները։ Բայց հետեւեալ օրուան համար քիչ մը պաշար պահեց։ Յետոյ կամաց մը ձայնով տուաւ Պէրթրանի որ պատրաստ էր ամբողջ զիշերը անոնց հետ անցընել չաղակրատելով։ Երբոր երկու բարեկամները մենակ մնացին,

—Մառսիա՛լ, ըսաւ Տանիէլ, ինծի նամակ գրեցիր . . . բայց այդ նամակը իմ ձեռքս չհասաւ։ Բէ՛ ինծի հիմա թէ ապիկա ի՞նչ կը պարունակէր։

—Ի՞նչ, այդ նամա՞կը . . .

—Պարապ խօսքերով ժամանակ չկորսնցնենք։ Այդ նամակը ի՞նչ կը պարունակէր. ասիկա հասկնալու պէտք ունիմ։

Մառսիալ սկսաւ պատմել Իղապէլի, Ֆէռնանի եւ իր միջեւ բոլո՛ր անցած դարձածները, բայց ամէնէն աւելի ծանրացաւ իր սիրոյն վրայ։

—Հիմա դո՛ւն դիս մտիկ ըրէ, ըսաւ Տանիէլ, երբ բարեկամը իր պատմութիւնը աւարտեց։ Երբ դուն այդ նամակը ինծի ընդունիր, ես Պրազիլեան կը ձգէի եւ նամակատան կը պատուիրէի թէ իմ հասցէիս եկած ամբողջ նամակները Բարիզ, հօրս բնակարանը վերադարձնեն։ Խորթ հայրս, այս մասին քու ներողամտութիւնդ կը խնդրեմ, նամակդ բանալով կարդացիր եւ ուղղակի նախաքննիչ դատաւորին տարեր է զայն։

—Նախաքննիչ դատաւո՞ր . . .

Եթէ Տանիէլ իր բարեկամին անմեղութեանը վրայ ամենափոքր տարակոյսն իսկ ունենար, այս բացագանչութիւնը զայն բոլորովին պիտի փարատէր։

—Երէկ, աւելցուց Մառսիալ, այդ ոստիկաններու դիս ձերբակալած ատենին, նախաքննիչ դատաւորի վրայ կը խօսէին։

—Աւա՜ղ, այո՛, ըսաւ Տանիէլ բարեկամին ձեռքերը բռնելով, որովհետեւ ոճի՛ր մը գործածուած է եւ իբր սերտողուած քո՛ղ կ'ամբաստանեն . . .

Մառսիալ, տանջօք քեզ ամէնէն ապառով, ամէնէն հաւատարիմ բարեկամի մը պէս կը սիրէի, եւ դուն ալ, փոխադարձաբար, կեանքիս ամէնէն դժուար ժամերուն մէջ ապացուցած ես քո՛ բարեկամութիւնդ... Այսօր, ա՛լ քեզ բարեկամի մը պէս չեմ սիրեր, այլ եղբո՛ր պէս . . . Ան աշխարհիս վրայ միակ ե՛ս քեզ կը սիրեմ..

—Հապա Ֆէռնա՞ն . . . զոչեց Մառսիալ։

Տանիէլ Մառսիալը գրկելով՝ բաղուկներուն մէջ ուժգին սեղմեց զայն։

—Եղբայր, ա՛լ ասկէ վերջ ա՛յսպէս պիտի կոչեմ քեզ։ Ե՛ղբայր, արիացէ՛ր . . . Ֆէռնան իր տմուտութեան իրիկունն իսկ մեռած է, երբ դուն անկէ կը բժշնուէիր. .

—Մեռա՞ծ . . . Ֆէռնա՞ն . . . Անկարելի՛ է։

Մառսիալ Չղայլին սարսուռ մը ունեցաւ եւ քանի մը վայրկեան առանց խօսելու մնաց։ Տանիէլ կը զգուէր ու կը շոյէր զայն՝ ամէնէն քաղցր խօսքերը շռայլելով անոր։ Երբ որ Մառսիալ կրցաւ քիչ մը յուզմունքը զսպել,

—Ուրեմն, ըսաւ, պէտք է որ ա՛նմիջապէս Բարիզ վերադառնամ։

—Ո՛չ, ատիկա կարելի չէ՛, ո՛չ։ Պէտք է որ ինքզինքդ խոհեմութեամբ այդ ցաւագար ամբաստանութեան դէմ պաշտպանես։

—Զի՞ս, զի՞ս . . . ամբաստանեն, հեկեկաց Մառսիալ։

—Այո՛, սա թերթերը կարդա՛ւ։ Երէկուընէ ի վեր քեզի ո՛ւ է բացատրութիւն չտալուս պատճառը այն էր որ կ'ուզէի սա լրագիրները ժամ առաջ կարդալ ու հարկ եղած տեղեկութիւնները քեզի տալ։

Տանիէլ թերթերը Մառսիալի աչքերուն առջեւ դրաւ որոնք խնդիրը առաջուընէ մինչեւ վերջ մանրամասնաբար կը պատմէին։ Մառսիալ ատենք ծայրէ ծայր կարդալու քաղութիւնն ունեցաւ. մերթ ընդ մերթ բուռն ցնցումներ կը ցնցէին զինք։

—Կը տեսնես թէ, ըսաւ Տանիէլ, քեզ բացարձակապէս կ'ամբաստանեն. քեզի դէմ բարոյական ու նիւթական երկու ապացոյցներ կան որոնք ամէն տարակոյս կը փարատեն։ Չեմ գիտեր թէ նիւթական ապացոյցը ո՞րը կրնայ ըլլալ, բայց բարոյական ապացոյցը ապահովաբար քու ստանձնած նամակդ է որ. . . ոճրագործները կը բացատրէ։ Կարծեմ թէ հարկ չկայ ըսելու թէ քու յանցաւոր չըլլալուդ վրայ վայրկեա՛ն մը իսկ չեմ տարակուսած։

—Շա՛տ շնորհակալ եմ, բարեկա՛մս, բայց, խնդրե՛մ, ինչո՞ւ Ֆրանսա վերադարձար։

—Վերջին նամակներուս մէջ կ'ըսէի քեզի թէ բախտը վերջապէս կը ժպտէր իմ ճիգերուս։ Ա՛լ հարստացած եմ, կրնամ խորթ հօրմէս փոխ առած դրամներս վճարել . . . եւ Ֆրանսա վերադառնալով, կը յուսայի Ֆէռնանի ու քեզի հետ ընկերութիւն մը կազմել։ Գր. Լառանիուա նամակիդ Բարիզ վերադարձուիլը տեսնելով, հասկցէր է թէ քիչ առնէն ես ալ պիտի դամ եւ ան՝ ասոր առաջքն առնելու համար՝ Բալլիսթը Հալը զրկեր է որպէս զի զիս ճամբէ . . . բնականաբար, Բալլիսթի հետ ինչպէս վարուած կրնաս երեւակայել. այդ պատճառը մինչ բաժնուած ատեն ըսաւ թէ ոստիկանութիւնը քեզ կ'ամբաստանէր եւ թէ Հալրի ու Սէնթ-Մարէսի մէջ քու հետքերդ կը փնտռէին։ Ես նոյն միջոցին որոշեցի ոստիկաններէն առաջ քեզ դտնել . . . Իրա՛ւ, քիչ մը ուշ հասայ, քանի որ արդէն ձերբակալած էին քեզ, բայց Պէրթրանի շնորհիւ կրցայ անոնց ձեռքէն քեզ ազատել։ Սակայն ասիկա չի բաւեր։ Կ'ուզեմ անմեղութիւնդ ապացուցանել։

(Շարունակելի)